

УДК 338.658
JEL Classification: J53; L86
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-10-278-285>

ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВА УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ В ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

© 2024 ШКУРЕНКО О. В., КУЧЕРУК Г. Ю., КАРЛОВА О. А., МАЛИШЕВСЬКИЙ Ю. Р.

УДК 338.658
JEL Classification: J53; L86

Шкуренко О. В., Кучерук Г. Ю., Карлова О. А., Малишевський Ю. Р. Інтелектуалізація як основа управління потенціалом підприємств в цифровому середовищі

Мета статті полягає в обґрунтуванні науково-практичних аспектів впливу інтелектуалізації на управління потенціалом підприємств у цифровому середовищі. У результаті дослідження було встановлено, що розвиток потенціалу підприємств через інтелектуалізацію є одним із стратегічних пріоритетів у контексті сталого розвитку в умовах переходу економіки до Індустрії 5.0. Інтелектуальні ресурси, знання, технології та інновації дозволяють підприємствам підвищувати продуктивність, ефективно використовувати ресурси та залишатися конкурентоспроможними у динамічному ринковому середовищі. Обґрунтовано, що впровадження інновацій на промислових підприємствах є досить вагомим елементом загальної системи управління, оскільки забезпечуються успіх, зростання, довгостроковий розвиток і підтримка конкурентних позицій. Виокремлено види інтелектуалізації за напрямками її реалізації, а саме: технологічна, соціальна, екологічна, економічна, управління, в освіті, бізнесі, побуті. Узагальнено світові тенденції у використанні інтелектуального потенціалу, які є орієнтиром для запровадження в діяльність підприємств. Для покращення ситуації щодо реалізації інноваційної продукції в Україні необхідно впровадити комплексний підхід, який охоплює державну підтримку, фінансові стимули, розвиток інфраструктури інновацій і залучення бізнесу. Доведено, що інтелектуалізація в цифровому середовищі відкриває великі можливості для розвитку підприємств, проте вимагає чіткої стратегії і готовності до змін. Перспективами подальших наукових досліджень у цьому науковому напрямі є розроблення системи управління розвитком інтелектуального капіталу в умовах сучасних викликів.

Ключові слова: інноваційність підприємств, розвиток, управління, цифрове середовище, інтелектуальний потенціал.

Рис.: 2. Табл.: 2. Бібл.: 13.

Шкуренко Ольга Володимирівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій, Державний університет інфраструктури та технологій (вул. Кирилівська, 9, Київ, 04071, Україна)

E-mail: dondyy@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0460-4800>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/Q-9421-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221967879>

Кучерук Галина Юрївна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри психології та соціально-гуманітарних дисциплін, Державний університет інфраструктури та технологій (вул. Кирилівська, 9, Київ, 04071, Україна)

E-mail: economika67@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6716-6791>

Researcher ID: [KDO-1313-2024](https://www.kdo.gov.ua/author/KDO-1313-2024)

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58296153000>

Карлова Олена Анатоліївна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та менеджменту, Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (вул. Університетська, 16, Харків, 61003, Україна)

E-mail: oakarlova@karazin.ua

Малишевський Юрій Романович – здобувач ступеня доктора філософії, Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (вул. Університетська, 16, Харків, 61003, Україна)

E-mail: law_lviv@ukr.net

UDC 338.658
JEL Classification: J53; L86

Shkurenko O. V., Kucheruk G. Yu., Karlova O. A., Malyshevskiy Yu. R. Intellectualization as the Basis for Managing the Potential of Enterprises in the Digital Environment

The article is aimed at substantiating the scientific and practical aspects of the impact of intellectualization on the management of the potential of enterprises in the digital environment. As a result of the study, it was found that the development of the potential of enterprises through intellectualization is one of the strategic priorities in the context of sustainable development in the transition of the economy to Industry 5.0. Intellectual resources, knowledge, technology, and innovation enable businesses to increase productivity, use resources efficiently, and remain competitive in a dynamic market environment. It is substantiated that the introduction of innovations at industrial enterprises is a rather significant element of the general management system, since success, growth, long-term development and maintenance of competitive positions are thus ensured. The types of intellectualization are singled out according to the directions of its implementation, namely: technological, social, environmental, economic, management, in education, business, everyday life. The worldwide trends in the use of intellectual potential, which are a guideline for the introduction into the activities of enterprises, are generalized. To improve the situation regarding the implementation of innovative products in Ukraine, it is necessary to implement a comprehensive approach that includes State support, financial incentives, development of innovation infrastructure and business attraction. It is proved that intellectualization in the digital environment opens up large opportunities for the development of enterprises, but requires a clear strategy and readiness for change. Prospects for further scientific research in this scientific direction are the development of a system for managing the development of intellectual capital in the face of modern challenges.

Keywords: innovativeness of enterprises, development, management, digital environment, intellectual potential.

Fig.: 2. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 13.

Shkurenko Olga V. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor of the Department of Business-Logistics and Transport Technologies, State University of Infrastructure and Technologies (9 Kyrylivska Str., Kyiv, 04071, Ukraine)

E-mail: dondyy@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0460-4800>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/Q-9421-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221967879>

Kucheruk Galyna Yu. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor of the Department of Psychology and Social and Humanitarian Disciplines, State University of Infrastructure and Technologies (9 Kyrylivska Str., Kyiv, 04071, Ukraine)

E-mail: ekonomika67@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6716-6791>

Researcher ID: KDO-1313-2024

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58296153000>

Karlova Olena A. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor of the Department of Economics and Management, Educational and Scientific Institute "Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy" of V. N. Karazin Kharkov National University (16 Universytetska Str., Kharkiv, 61003, Ukraine)

E-mail: oakarlova@karazin.ua

Malyshevskiy Yuri R. – Graduate of the degree of Doctor of Philosophy, Educational and Scientific Institute "Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy" of V. N. Karazin Kharkov National University (16 Universytetska Str., Kharkiv, 61003, Ukraine)

E-mail: law_lviv@ukr.net

Забезпечення економічного зростання бізнесу, економіки та суспільства з орієнтацією на інноваційний шлях розвитку та інноваційно-технологічне оновлення підприємств можливі через концентрацію інтелектуальних ресурсів. Розвиток потенціалу підприємств через інтелектуалізацію є одним із стратегічних пріоритетів в контексті сталого розвитку в умовах переходу економіки до Індустрії 5.0. Слід зазначити, що у сучасних умовах важливим завданням для підприємств є формування нових конкурентних переваг на основі ефективного накопичення інтелектуального потенціалу та розвитку інтелектуальної активності персоналу, що є базою для формування системи управління потенціалом підприємств.

Інтелектуальні ресурси, знання, технології та інновації дозволяють підприємствам підвищувати продуктивність, ефективно використовувати ресурси та залишатися конкурентоспроможними у динамічному ринковому середовищі. Інвестування в інтелектуальний капітал і впровадження нових технологій стає ключовим елементом довгострокового зростання та сталого розвитку. В цьому контексті особливої актуалізації набувають питання щодо управління потенціалом підприємств через посилення інтелектуалізації.

Сучасний стан дослідження процесу інтелектуалізації, управління потенціалом підприємств характеризується розмаїтістю загальнотеоретичних і прикладних наукових розробок вітчизняних і закордонних вчених.

Сутність інтелектуалізації досліджували An M. H., Ri G. Y., Rim G. N. [1], Брюховецька Н. Ю., Булеев І. П. [2; 3], Чобіток В. І. [4], Ареф'єва О. В.,

Коваленко Н. В., Андрієнко М. М. [5], Кучерук Г., Вовк О. та ін. [6], Прохорова В. В., Мушнікова С. А. та інші [7; 8]. Розвиток концепції інтелектуалізації управління підприємством відображено в працях [9; 10].

Однак, попри значні наукові напрацювання, проблеми наукового обґрунтування розвитку потенціалу підприємств через посилення інтелектуалізації залишаються недостатньо вивченими та потребують подальшого опрацювання.

Метою цієї статті є обґрунтування науково-практичних аспектів впливу інтелектуалізації на управління потенціалом підприємств у цифровому середовищі.

В умовах переходу економіки до інноваційно-цифрової моделі особливого значення набуває забезпечення сталого розвитку через соціо-еколого-економічні аспекти. В такому контексті впровадження інновацій на промислових підприємствах є досить вагомим елементом загальної системи управління, оскільки забезпечується успіх, зростання, довгостроковий розвиток і підтримка конкурентних позицій. На думку Прохорової В. В., Чобіток В. І., процес генерації та впровадження інновацій є основою успішної трансформації в сучасну наукомістку ринкову економіку, що динамічно розвивається [9]. В умовах жорсткої конкуренції, сучасних викликів впровадження інновацій в діяльність підприємств впливає на його потенціал і потребує креативності, інноваційного мислення та стратегічно-орієнтованого управління змінами. Такий підхід передбачає необхідність не лише генерації нових ідей, а й ефективної їх реалізації.

Ефективне управління потенціалом підприємства, підвищення його стійкості до сучасних викликів можливо при врахуванні внутрішніх та зовнішніх чинників. Зокрема слід аналізувати та враховувати ресурсний потенціал (матеріальні, людські, фінансові ресурси), інноваційний потенціал, організаційну структуру та корпоративну культуру, які впливають на ефективність використання ресурсів, розвиток і конкурентоспроможність. Особливої уваги потребує дослідження впливу саме інтелектуалізації на управління потенціалом підприємства в цифровому середовищі.

Інтелектуалізація являє собою процес розвитку і застосування розумових здібностей для вирішення складних задач у діяльності підприємства та адаптації до нових умов функціонування, високий рівень якої забезпечує продуктам стійку конкурентну перевагу завдяки їх унікальності. Характерними особливостями інтелектуалізації є розвиток мислення, навчання та знання, творчість та інновації, критичне мислення, соціальний інтелект.

Ефективне управління знаннями дозволяє підприємствам використовувати й розподіляти інтелектуальні ресурси, залучати та утримувати талановитих працівників для досягнення стратегічних цілей [10]. Інвестиції в інтелектуалізацію сприяють підвищенню кваліфікації персоналу, навчання та розвиток співробітників допомагають створити висококваліфіковану та мотивовану команду, здатну досягати високих результатів в майбутньому.

Саме інтелектуалізація створює умови для сталого розвитку підприємства в довгостроковій перспективі, а також бути гнучким та швидко адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. Зокрема, дозволяє автоматизувати та оптимізувати процеси, що підвищує ефективність та зменшує витрати. Використання сучасних технологій, таких як штучний інтелект, машинне навчання та аналітика даних, пришвидшує обробку інформації, що сприяє прийняттю обґрунтованих ефективних стратегічних управлінських рішень.

У наукових дослідженнях щодо сутності інтелектуалізації виокремлено різні її види: технологічна, соціальна, екологічна, економічна, управління, в освіті, бізнесі, побуті (рис. 1).

В умовах глобальної трансформації та невідомості доцільним є аналіз економічної інтелектуалізації та управління. Одним із найбільш важливих ресурсів розвитку потенціалу підприємства є інтелектуальний капітал, що пов'язаний з діяльністю людей та інноваційністю. Слід зазначити, що існує тісний зв'язок інтелектуалізації та людського капіталу, який проявляється як результат розвитку інтелектуальних здібностей і навичок. Інтелектуалізація передбачає постійне навчання та розвиток співробітників, що підвищує їхні професійні навички та знання, а також надає певні конкурентні переваги підприємству. Це, своєю чергою, збільшує вартість людського

Рис. 1. Види інтелектуалізації за напрямками її реалізації

Джерело: розроблено авторами.

капіталу підприємства, оскільки висококваліфіковані працівники здатні приносити більше користі, є найбільш цінним потенціалом для керівників, які постійно здійснюють пошук способів і шляхів використання знань, досвіду своїх співробітників у взаємовідносинах зі стейкхолдерами.

Інтелектуалізований персонал здатен знаходити нестандартні підходи до вирішення проблем, що дозволяє здійснювати ефективне управління знаннями колективу та в подальшому впливати на потенціал підприємства.

Світові тенденції у використанні інтелектуального потенціалу свідчать про збільшення його ролі в економіці, оскільки сучасна економіка дедалі більше орієнтована на знання, технології та інновації, що підтверджується переходом до Індустрії 5.0, що обумовлює інтелектуалізацію процесу управління на глобальному рівні. Світові тенденції щодо використання інтелектуального потенціалу наведені у *табл. 1*.

Таким чином, інтелектуальний потенціал стає ключовим ресурсом у забезпеченні довгострокової конкурентоспроможності. Його ефективне управ-

Таблиця 1

Сучасні тенденції у використанні інтелектуального потенціалу

Тенденція	Напрямок використання
1. Диджиталізація та автоматизація	Підприємства інвестують у цифрові платформи для управління знаннями, розробляючи інструменти, які дозволяють структурувати, аналізувати та використовувати дані. Автоматизація процесів сприяє підвищенню ефективності використання інтелектуального потенціалу
2. Інвестиції в людський капітал	Зростає роль безперервного навчання, тренінгів і розвитку компетенцій співробітників. Популярними стають програми корпоративного навчання, розвиток м'яких навичок (soft skills) та інноваційне мислення
3. Відкриті інновації	Підприємства активно співпрацюють із зовнішніми партнерами (стартапами, університетами, дослідницькими центрами), щоб посилити свій інтелектуальний капітал. Інноваційні екосистеми стимулюють обмін знаннями та технологіями
4. Збільшення ролі нематеріальних активів	Патенти, авторські права, бренди й інші нематеріальні активи стають основою конкурентної переваги компаній. Корпорації впроваджують стратегії захисту інтелектуальної власності
5. Штучний інтелект та великі дані	AI і Big Data дозволяють більш ефективно використовувати інтелектуального потенціалу для аналізу ринків, прогнозування тенденцій та створення інновацій. Розвиток алгоритмів машинного навчання дозволяє автоматизувати рутинні процеси
6. Крос-функціональні команди	Організації створюють багатопрофільні команди для вирішення складних задач, що сприяє інтеграції знань з різних сфер
7. Глобалізація знань	Компанії все частіше шукають експертів і партнерів у різних країнах, використовуючи глобальну мережу талантів. Віртуальні команди стали стандартом у багатьох сферах
8. Соціальна відповідальність	Інтелектуальний капітал спрямовується на розробку рішень для вирішення глобальних проблем, таких як зміна клімату, охорона здоров'я, освіта тощо
9. Вимірювання та звітність	Зростає інтерес до методичних підходів щодо вимірювання інтелектуального потенціалу. Підприємства інтегрують показники інтелектуального потенціалу у нефінансові звіти, щоб продемонструвати свою конкурентоспроможність інвесторам
10. Культурна трансформація	Формування культури, орієнтованої на інновації, спільне створення цінностей та співпрацю, стає основою для використання інтелектуального потенціалу

Джерело: систематизовано та узагальнено авторами.

ління вимагає інтеграції нових технологій, постійного розвитку співробітників та створення сприятливого середовища для інновацій.

Для оцінки інтелектуалізації в контексті управління потенціалом у цифровому середовищі використовується низка кількісних і якісних показників, які характеризують здатність підприємства ефективно управляти своїми ресурсами знань, ін-

новацій та людського капіталу, що відображено на *рис. 2*.

Критеріями оцінки інтелектуалізації в контексті управління потенціалом в цифровому середовищі відповідно до *рис. 2* є інноваційний потенціал, кваліфікація персоналу, рівень автоматизації, капітал знань і структурний (органі-

Рис. 2. Структурно-логічна схема оцінки рівня інтелектуалізації в контексті управління потенціалом підприємства

Джерело: розроблено авторами.

заційний) потенціал. Показниками, що використовуються для оцінки інтелектуалізації в частині інноваційного потенціалу, є частка доходу від нових продуктів або послуг, відсоток інвестицій у розробку інновацій, час від ідеї до виведення продукту на ринок, кількість партнерських угод, співпраця з університетами чи іншими інноваційними організаціями.

Структурний (організаційний) потенціал характеризується ступенем автоматизації та цифровізації бізнес-процесів, кількістю впроваджених інновацій (технологічних, управлінських), наявністю систем управління знаннями (Knowledge Management Systems), а також якістю внутрішніх комунікацій та організаційної культури.

Обсяг реалізованої інноваційної продукції є одним із ключових показників, який характеризує рівень інноваційної активності підприємства та ефективність інвестицій в інновації. Дослідимо динаміку зазначеного показника.

Загальну динаміку обсягу реалізованої інноваційної продукції (послуг) у вартісному виразі за 2020–2023 рр. наведено в *табл. 2*.

Інформація, що наведена в *табл. 2*, свідчить, що обсяг реалізованої інноваційної продукції в Україні демонструє низьку частку в загальному промисловому виробництві, яка тривалий час залишається нижчою за 2 %. У 2020 році цей показник становив 1,9 %, що є зростанням порівняно з 1,3 % у 2019 році, але все одно залишається недостатньо високим для суттєвого впливу на економіку країни.

Динаміка обсягів інноваційної продукції свідчить про нестабільність і залежність від окремих проектів або підприємств, здатних інвестувати у впровадження інновацій [12].

За останнє десятиліття загальні витрати на інновації в Україні значно скоротилися, і лише 13–18 % промислових підприємств залишаються інноваційно активними. Це свідчить про низький рівень підтримки інноваційної діяльності в еко-

**Обсяг реалізованої інноваційної продукції (всього)
за галузевими напрямками впродовж 2019–2023 рр., млн грн**

Показник	Роки			
	2020	2021	2022	2023
1. Обсяг реалізованої інноваційної продукції (послуг) за галузевими пріоритетами усього, млн грн	199,3	274,9	204,2	Дані відсутні
2. Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації (продукцію та/або інноваційні процеси)	718	255	254	257
3. Частка кількості промислових підприємств, що впроваджували інновації (продукцію та/або інноваційні процеси) у загальній кількості промислових підприємств, %	14,9	5,4	6,3	6,5
4. Кількість упровадженої інноваційної продукції (товарів, послуг) промисловими підприємствами за видами економічної діяльності, одиниць	4066	1756	2347	2715

Джерело: [11; 12]

номії країни, особливо порівняно з розвиненими країнами [13].

Для покращення ситуації щодо реалізації інноваційної продукції в Україні необхідно впровадити комплексний підхід, який охоплює державну підтримку, фінансові стимули, розвиток інфраструктури інновацій і залучення бізнесу.

Основні напрями повинні включати державну підтримку інновацій, податкові стимули, створення інноваційної екосистеми, посилення цифровізації, залучення до фінансування проектів приватного сектора, підтримку експорту інноваційної продукції.

Державна підтримка інновацій повинна передбачати збільшення інвестицій у науково-дослідні роботи. Держава має виділяти більше фінансування для інноваційних проектів, створювати грантові програми для підприємств та університетів. Стратегія розвитку інновацій має передбачати довгострокову підтримку інноваційно активних підприємств та галузей.

Податкові стимули повинні мати на меті зниження податків для підприємств, які вкладають кошти в інновації, особливо в технологічно інтенсивні галузі.

Досить актуальним в умовах цифрового середовища є створення інноваційної екосистеми. Це можуть бути інноваційні кластери у вигляді об'єднання підприємств, університетів і дослідницьких центрів для спільної роботи над інноваційними продуктами, або технопарки.

В умовах трансформації інноваційного розвитку та переходу до Індустрії 5.0 актуальним є поси-

лення цифровізації, зокрема активне впровадження цифрових технологій у виробничі та управлінські процеси.

Однією з насущних проблем є пошук додаткових джерел фінансування проектів, які спрямовано на підтримку інноваційно активних підприємств. В цьому контексті актуальним є залучення приватного сектора. Інвестиції венчурного капіталу впливають на розвиток механізмів фінансування стартапів і технологічних компаній. Державно-приватне партнерство передбачає спільні проекти держави та бізнесу для створення інноваційних продуктів.

Також необхідним є підтримка експорту інноваційної продукції через активні маркетингові кампанії та міжнародні виставки.

Успішна реалізація вищенаведених заходів в Україні допоможе стимулювати інноваційну діяльність, підвищити конкурентоспроможність підприємств і збільшити обсяг реалізованої інноваційної продукції.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи вищенаведене, слід зазначити, що одним із найбільш важливих ресурсів розвитку потенціалу підприємства є інтелектуальний капітал, що пов'язаний з діяльністю людей та інноваційністю. Інтелектуальний потенціал є важливим компонентом загального потенціалу підприємства і має значний вплив на управління в частині обґрунтованості ефективних управлінських рішень, що забезпечує довгостроковий розвиток.

Перспективи подальших наукових досліджень полягатимуть у розробці системи управлін-

ня розвитком інтелектуального капіталу в умовах сучасних викликів.

Інтелектуалізація в цифровому середовищі відкриває великі можливості для розвитку підприємств, проте вимагає чіткої стратегії і готовності до змін. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. An M. H., Ri G. Y., Rim G. N. Intellectual product and method of assessing the competitiveness of an enterprise with it. *Journal of the Knowledge Economy*. 2020. Vol. 11. P. 1059–1085.
2. Брюховецька Н. Ю. Інтелектуалізація підприємств: підходи, сутність, структура. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 1 (59). С. 92–100.
3. Брюховецька Н. Ю., Булеєв І. П. та ін. Інтелектуалізація підприємств: концептуальні підходи та механізми стимулювання: монографія. Київ: НАН України, Ін-т економіки пром-сті, 2022. 424 с.
4. Чобіток В. І. Розвиток концепції інтелектуалізації управління підприємством. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. № 68. С. 240–246.
DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i68.189061>
5. Ареф'єва О. В., Коваленко Н. В., Андрієнко М. М. Інтелектуальний потенціал як основний чинник інноваційного розвитку підприємства. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2023. № 1 (81). С. 157–163.
DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/81.157>
6. Kucheruk G., Vovk O., Kovalenko N., Romakh V., Shevchenko V. Modernization Processes Development in the Implementation of Intellectual Capital in a Crisis. *Economic Affairs*. 2023. № 68 (01). P. 569–581.
DOI: <https://doi.org/10.46852/0424-2513.1.2023.26>
7. Прохорова В. В., Мушнікова С. А. Формування системи управлінських інновацій на промислових підприємствах на основі синергетичного підходу: монографія. Харків: НТМТ, 2013. 264 с.
8. Прохорова В., Шкуренко О., Пікула Г. Вплив глобалізаційних змін на управління інтелектуальним потенціалом підприємств. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*. 2024. № 18 (36).
DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-18\(36\)-16](https://doi.org/10.33296/2707-0654-18(36)-16)
9. Прохорова В. В., Чобіток В. І. Стратегічний розвиток стартапів в інноваційному середовищі. *Бізнес Інформ*. 2023. № 9. С. 325–330. URL: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001458618>.
10. Шкуренко О. В. Розвиток інтелектуального потенціалу підприємств в умовах цифровізації // Концептуальна інтенсивність трансформаційних процесів соціально-економічного розвитку суб'єктів господарювання в умовах цифрові-

зації = Conceptual intensity of transformational processes socio-economic development economic entities in conditions digitalization: кол. моногр. / за ред. В. І. Чобіток. Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2024. 451 с. (С. 441–449).

11. Писаренко Т. В., Куранда Т. К. та ін. Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність в Україні у 2023 році: наук.-аналіт. доп. Київ: УкрІНТЕІ, 2024. 108 с.
12. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
13. GMK Center – центр експертизи про промисловість та ГМК. URL: <https://gmk.center/ua>

REFERENCES

- An, M. H., Ri, G. Y., and Rim, G. N. "Intellectual product and method of assessing the competitiveness of an enterprise with it". *Journal of the Knowledge Economy*, vol. 11 (2020): 1059-1085.
- Arefieva, O. V., Kovalenko, N. V., and Andriienko, M. M. "Intelektualnyi potentsial yak osnovnyi chynnyk innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva" [Intellectual Potential as the Main Factor of Innovative Development of the Enterprise]. *Ekonomichnyi visnyk Dniprovskoi politekhniki*, no. 1(81) (2023): 157-163.
DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/81.157>
- Briukhovetska, H. Yu. "Intelektualizatsiia pidpriemstv: pidkhody, sutnist, struktura" [Intellectualization of Enterprises: Approaches, Essence, Structure]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, no. 1(59) (2020): 92-100.
- Briukhovetska, N. Yu. et al. *Intelektualizatsiia pidpriemstv: kontseptualni pidkhody ta mekhanizmy stymuliuvannia* [Intellectualization of Enterprises: Conceptual Approaches and Mechanisms of Stimulation]. Kyiv: NAN Ukraine; In-t ekonomiky prom-sti, 2022.
- Chobitok, V. I. "Rozvytok kontseptsii intelektualizatsii upravlinnia pidpriemstvom" [Development of the Concept of Intellectualization of Enterprise Management]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 68 (2019): 240-246.
DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i68.189061>
- Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <https://www.ukrstat.gov.ua/>
- GMK Center - tsentr ekspertyzy pro promyslovist ta HMK. <https://gmk.center/ua>
- Kucheruk, G. et al. "Modernization Processes Development in the Implementation of Intellectual Capital in a Crisis". *Economic Affairs*, no. 68(01) (2023): 569-581.
DOI: <https://doi.org/10.46852/0424-2513.1.2023.26>
- Prokhorova, V. V., and Chobitok, V. I. "Stratehichni rozvytok startapiv v innovatsiinomu seredovyschii" [The Strategic Development of Startups in an Innovative Environment]. *Biznes Inform*. 2023. <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001458618>

Prokhorova, V. V., and Mushnykova, S. A. *Formuvannia systemy upravlinnykh innovatsii na promyslovykh pidpriemstvakh na osnovi synerhetychnoho pidkhodu* [Formation of a Management Innovation System at Industrial Enterprises Based on a Synergistic Approach]. Kharkiv: NTMT, 2013.

Prokhorova, V., Shkurenko, O., and Pikula, H. "Vplyv hlobalizatsiinykh zmin na upravlinnia intelektualnym potentsialom pidpriemstv" [The Impact of Globalization Changes on the Management of the Intellectual Potential of Enterprises]. *Adaptivne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriya Ekonomika*, no. 18(36) (2024).

DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-18\(36\)-16](https://doi.org/10.33296/2707-0654-18(36)-16)

Pysarenko, T. V. et al. *Naukova, naukovo-tekhnichna ta innovatsiina diialnist v Ukraini u 2023 rotsi : nauk.-*

analit. dop. [Scientific, Scientific, Technical and Innovative Activity in Ukraine in 2023: scientific and analytical report]. Kyiv: UkrINTEI, 2024.

Shkurenko, O. V. "Rozvytok intelektualnoho potentsialu pidpriemstv v umovakh tsyfrovizatsii" [Development of the Intellectual Potential of Enterprises in the Conditions of Digitalization]. In *Kontseptualna intensyvni transformatsiinykh protsesiv sotsialno-ekonomichnoho rozvytku subiektiv hospodariuvania v umovakh tsyfrovizatsii = Conceptual intensity of transformational processes socio-economic development economic entities in conditions digitalization*, 441-449. Kharkiv: Vyd-vo Ivanchenka I. S., 2024.

УДК 658.589(045)

JEL Classification: M21; L20; O20

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-10-24-30>

ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ З ПОСИЛЕННЯМ ВПЛИВУ КОНКУРЕНЦІЇ

© 2024 ВАСЮТКІНА Н. В., КРИЛЕНКО Є. С.

УДК 658.589(045)

JEL Classification: M21; L20; O20

Васюткіна Н. В., Криленко Є. С. Формування інтегрованого економічного потенціалу підприємств в умовах економіки знань з посиленням впливу конкуренції

У статті обґрунтовано підходи до формування інтегрованого економічного потенціалу підприємств в умовах економіки знань з урахуванням посилення конкуренції. Аналізуючи теоретичне підґрунтя сутності понять «потенціал», «економічний потенціал», з'ясовано, що потенціал підприємства переважно групується за декількома підходами: ресурсний, цільовий, конкурентний, функціональний, комбінований, перспективний. Економічний потенціал має складну архітектуру, однак аналіз сутності змісту категорії дослідниками показав, що економічний потенціал підприємства є комплексною категорією, яка відображає сукупність матеріальних, фінансових, інтелектуальних, людських, нематеріальних, інноваційних та енергетичних ресурсів, якими підприємство володіє або може залучити для досягнення своїх стратегічних цілей. Визначено основні характеристики формування економічного потенціалу підприємства, який залежить від широкого спектра факторів, які можна поділити на зовнішні та внутрішні. Розроблено комбінований підхід щодо формування інтегрованого економічного потенціалу підприємства, який враховує вплив чинників і складається з п'яти етапів його реалізації: стратегічне планування, мобілізація ресурсів, інновації у бізнес-процеси підприємства, адаптація до конкурентного середовища, оцінка та контроль. Особливу увагу приділено впливу конкуренції та економіки знань на формування та оптимізацію економічного потенціалу підприємств; виокремлено ключові інструменти та компоненти для реалізації основних етапів інтегрованого економічного потенціалу підприємства. Визначено особливості формування інтегрованого економічного потенціалу підприємств, які полягають у глибокій інтеграції знань, ресурсів, інновацій та адаптивних стратегій у структуру підприємства в умовах економіки знань; запропоновано рекомендації щодо підвищення рівня використання потенціалу підприємства в умовах посилення конкуренції.

Ключові слова: потенціал, інтегрований економічний потенціал, конкуренція, економіка знань, інноваційні технології, стратегічне планування.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 16.

Васюткіна Наталія Володимирівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки повітряного транспорту, Державний університет «Київський авіаційний інститут» (просп. Любомира Гузара, 1, Київ, 03058, Україна)

E-mail: vasyutkina@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8546-9251>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210258202>

Криленко Єлизавета Сергіївна – магістрант факультету економіки повітряного транспорту, Державний університет «Київський авіаційний інститут» (просп. Любомира Гузара, 1, Київ, 03058, Україна)

E-mail: krylenko.e20@gmail.com